



הרב משה ליב הכהן הלברשטט

פרשת וישב

## אהבה מסנוורת

**"וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים" (בראשית לז, ג).**

"יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. וישראל אהב את יוסף מכל בניו" (בראשית לז, ב-ג). יוסף רועה עם אחיו בצאן, אבל מנותק מאחיו בני לאה, הם מבזים אותו, והוא מתחבר לבני השפחות בני בלהה ובני זלפה, אבל אביו לא רואה זאת, הוא אוהב אותו מכל בניו ואינו רואה מאומה.

**"וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתונת פסים. ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (בראשית לז, ג-ד).** ישראל אוהב את יוסף ולא רואה את התוצאה הברורה והידועה מראש של עשיית כתונת פסים לבן אהוב תוך אפליית אחיו – שנאה! וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום.

**"ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוסיפו עוד שנאו אותו" (בראשית לז, ה).** יוסף מספר לאחיו שהוא חלם חלום, הוא עוד לא סיפר להם את דברי החלום וכבר... "ויוסיפו עוד שנאו אותו", ואביו לא שם לב.

**"ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי. והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם ניצבה והנה תסובינה אלמותיכם ותשתחווין לאלומתי. ויאמרו לו אחיו המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו ויוסיפו עוד שנאו אותו על חלומותיו ועל דבריו" (בראשית לז, ו-ח).** יוסף מפרט לאחיו את פרטי החלום שפירושם היחיד הוא שהוא ימלוך עליהם וימשול בהם, זה מעלה את מפלס השנאה לגבהים חדשים, "ויוסיפו עוד

שנא אותו על חלומותיו ועל דבריו", הם שונאים אותו ביתר שאת על כך שחלם חלום כזה, וביתר עז על כך שהוא מתגרה בהם ומפרט בפניהם את דברי החלום, ואביו לא שומע דבר.

**"ויחלום עוד חלום אחר ויספר אותו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד, והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי. ויספר אל אביו ואל אחיו, ויגער בו אביו ויאמר לו, מה החלום הזה אשר חלמת, הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה. ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר"** (בראשית לז, ט-יא). יוסף מספר לאחיו על חלום נוסף בו הם משתחווים לו, ולא די בכך, אלא הוא הולך ומתגרה בהם עוד יותר, וחוזר ומספר על החלום הזה גם לאביו ובפניהם (רש"י), אביו רואה את פניהם הזועמות של האחים ומבין שצריך להרגיע את האחים, הוא גוער ביוסף בפניהם, אבל לא מבין את חומרת המצב, הוא עדיין לא שם לב איזו שנאה עזה יש לאחים כלפי יוסף, "ויקנאו בו אחיו, ואביו שמר את הדבר", באחים בוערת אש הקנאה עד לב השמים, ואביו שמר את הדבר – ממתין ומצפה מתי יבוא (רש"י), הוא ממוקד באהבתו העזה ליוסף ולא רואה את הסכנה המתקרבת.

**"וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם, ויאמר לו הנני. ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר, וישלחהו מעמק חברון ויבא שכמה... ויראו אתו מרחוק, ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו"** (בראשית לז, יב-יד, יח), יעקב אבינו שולח את בנו אהובו יוסף לראות את שלום אחיו בשכם, הוא שולח אותו לתוך לוע הארי, שכם מקום מוכן לפורענות, שם עינו את בתו דינה (רש"י), הוא לא זוכר זאת והפורענות באה.

**"ויקחו את כתונת יוסף, וישחטו שעיר עזים, ויטבלו את הכתונת בדם. וישלחו את כתונת הפסים, ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו, הכר נא הכתונת בנך היא אם לא. ויכירה ויאמר כתונת בני, חיה רעה אכלתהו, טרף טרף יוסף. ויקרע יעקב שמלותיו, וישם שק במתניו, ויתאבל על בנו ימים רבים. ויקמו כל בניו וכל בנותיו לנחמו, וימאן להתנחם, ויאמר כי ארד אל בני אבל שאלה, ויבך אותו אביו"** (בראשית לז, לא-לה), האחים שולחים אל אביהם את כתונת הפסים לרמוז לו שבשל זה באה הפורענות, אבל הוא לא

ראה "כתונת פסים" הוא ראה "כתונת בני". כל בניו וכל בנותיו קמו לנחמו אבל הוא ממאן להתנחם, "כי ארד אל בני אבל שאלה" הוא אוהב את בנו יוסף אהבת נפש יותר מכל בניו ובנותיו.

ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים (שבת י:). חז"ל אינם דנים את יעקב אבינו, הם אינם מתיימרים לשפוט את יעקב אבינו בחיר האבות, אמר ר' זירא אמר רבא בר זימונא אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים (שבת קיב:), ועל אחת כמה וכמה שאין לנו כל השגה בגדלותם של האבות הקדושים, אבל התורה היא תורת חיים, היא לא באה לספר לנו היסטוריה, אלא ללמדנו אורחות חיים, ובדרך זו מלמדים אותנו חז"ל מה עלינו ללמוד מפשוטו של מקרא, יעקב אבינו נתן ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, ומזה עלינו ללמוד שלעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, אין לעשות אפילו בין הילדים הגורמות לקנאה, ממשיכות בשנאה ועלולות להסתיים באסון.

**ובאמת** הדבר תמוה מאוד, איך ניתן להבין דבר כזה, יעקב אבינו לא הבין דבר פשוט כזה שאין לשנות בין הבנים? מדוע נותן לו יעקב אבינו כתונת פסים? איך זה שיעקב אבינו לא רואה, לא שומע ולא שם לב לכל אותן אותות אזהרה לכל אורך הדרך, קנאה שגררה שנאה, ועוד שנאה, ועוד שנאה, יוסף הולך לשכם מקום פורענות, כתונת הפסים טבולה בדם, והוא לא מבין כלום?

**"כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים"** (דברים טז, יט)

כאשר אדם משוחד הוא עיוור, הוא מסתנוור מהשוחד ואיננו רואה מאומה, "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו" יעקב אבינו אהב את יוסף אהבה עזה כי נולד לו מרחל ולעת זקנתו, כי מסר לו את כל מה שלמד אצל שם ועבר או כי היה דומה לו, האהבה היתה כה עזה עד שסינוורה את יעקב לגמרי ולא היה יכול לראות מאומה, הוא לא הבין דברים פשוטים, לא ראה מה קורה

סביבו, לא שמע כלום, לא שם לב לסכנות האורבות, ולא היה יכול להנחם, זוהי הסכנה הגדולה שבכל אהבה מסנוורת, אהבת אב לבנו, אהבת רב לתלמידו, אהבת איש לאשתו ואהבת אדם לחברו, כאשר האדם מסנוור, הוא משוחד, והשוחד יעור עיני חכמים, הוא אינו רואה כלום, לא את העובדות, לא את הסכנות ולא את התוצאות.

**אם כך**, הרי אנו בסכנה גדולה, אם אנחנו מסנוורים, משוחדים, עיוורים, ואיננו רואים כלום, איך נוכל להגן על עצמנו לא ליפול בזה, איך אפשר להמנע מכך? איך נדע מתי אנו רואים נכוחה ומתי אנחנו משוחדים?

**הרב דסלר** מסביר שזה בעצם שורש המוסר, איך נוכל לסמוך על שכלנו שיבוא בשום פעם לידי מסקנות אמתיות? אמנם כן הוא, אין השכל מוציא משפט אמת בבעיות מוסריות אלא בה במדה שהלב מנוקה מנגיעות המדות, וממולא שאיפה חזקה ובושרת לישרות ואמת.

**הרב דסלר** מוסיף, מי שלא טיהר את לבבו עדיין – וכי אין לו שום סיכויים להסיק מסקנות של אמת? באמת כן הוא. **בטוח** הוא לא יוכל להיות לעולם, אבל מבחן זה יוכל לנקוט בידו: - אם דעה או החלטה תבוא לו בלי מלחמה, יחשוד בה ויחפש באיזו פינה הסכימו איתה נגיעותיו. ורק דעה או החלטה שתעלה בידו בקושי, מתוך התאמצות להכרת האמת, ומתוך מלחמה נגד הנגיעות – רק בה אפשר שתהיה לו תקווה שתהיה אמתית. ("מבט האמת" מכתב מאליהו חלק א, עמודים 56-57).

**נמצאנו** למדים מרעיון זה של הרב דסלר, שכך עלינו לנהוג גם בכל מערכת יחסים, בכל מקום של אהבה, להיות מלאים בשאיפה חזקה ובושרת לראות את הדברים נכוחה מבלי להיות מסנוורים, ותמיד לבדוק את עצמנו האם אנו נגועים? האם התאמצנו מספיק על מנת להגיע להכרת האמת? רק כך יש לנו סיכוי להגן על עצמנו מהסכנה הגדולה הטמונה באהבה מסנוורת.